

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		72-11-2025
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 1 беті

**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы
медицина колледжі**

ТӘЖІРИБЕЛІК САБАҚҚА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҮСҚАУЛЫҚ

Мамандығы: 09130100 «Мейіргер ісі»
 Біліктілігі: 5AB09130101 «Мейіргер ісінің қолданбалы бакалавры»
 Оқу түрі: күндізгі
 Оқытудың нормативтік мерзімі: 3 жыл 6 ай
 Циклдар мен пәндер индексі: АП 11
 Курс: 2
 Семестр: 4
 Пән: «Әлеуметтік маңызы бар аурулар»
 Бақылау нысаны: Емтихан
 Барлық сағат/кредит көлемі КЗ: 72/3

Шымкент, 2025 ж.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 2 беті

Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық «Әлеуметтік маңызы бар
пәрулар» пәнінің жұмыс оқу бағдарламасы негізінде құрастырылып, кафедра мәжілісінде
бекітілді.

Хаттама № 1 « 27 » 08 2025 ж.

Кафедра меңгерушісі м.ғ.м. Серикова Б.Д.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		72-11-2025
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 3 беті

1 – сабақ

1. Тақырып: Кіріспе. Әлеуметтік маңызы бар аурулардың анықтамасы.

2. Мақсаты: Білім алушыларды әлеуметтік маңызды аурулар ұғымымен, олардың ерекшеліктерімен және қоғам денсаулығына әсерімен таныстыру.

3. Студент білуі тиіс:

- Әлеуметтік маңызы бар аурулардың негізгі сипаттамалары.
- Әлеуметтік маңызы бар аурулардың жіктелуі.
- Аурулардың әлеуметтік маңызы бар ауруларға айналу себептері.

Студент істей білуі тиіс:

- Әлеуметтік маңызы бар аурулардың алдын алу және онымен күресу стратегияларын әзірлеу.
- Аурулардың әлеуметтік және экономикалық салдарын бағалау.

4. Негізгі сұрақтар:

Әлеуметтік маңызы бар аурулар дегеніміз не және оларды анықтаудың қандай критерийлері бар?

Қазіргі қоғамда қандай аурулар жиі әлеуметтік маңызы бар аурулар деп саналады?

Әлеуметтік маңызы бар аурулар экономика мен қоғамдық денсаулыққа қалай әсер етеді?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: соңғы бетті қараңыз.

7.Оқыту және оқыту әдістері:

- **Аудитория:** дәріске шолу.
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

8. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Туберкулез микобактериясына дәрілік тұрақтылықтың түрлері:

- A. біріншілік, екіншілік
- B. баяу, тез
- C. латентті, ағымды
- D. белсенді, белсенді емес
- E. өршімелі, созылмалы

2. Адамға туберкулездің жұғуының негізгі жолы:

- A. аэрогенді
- B. құрсақшілік
- C. алиментарлы
- D. тері арқылы
- E. контактілі

3. Туберкулез микобактериясын... анықтаған.

- A. Кох
- B. Пастер
- C. Вирхов
- D. Вильмен

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 4 беті

Е. Вишневский

4. Туберкулез кезінде дезинфекциялауда ... ең тиімді болып саналады.

- A. хлорқұрамды заттар
- B. қышқылдар
- C. сілтілер
- D. спирттер
- E. альдегидтер

5. Туберкулез микобактериясын анықтауда жұғындыны ... әдісімен бояу қолданылады.

- A. Циль-Нильсен
- B. Грам
- C. гематоксилин-эозин
- D. Гимза-Романовский
- E. Сілтілі

6. Адам туберкулезінің алиментарлы жұғуындағы инфекция көздері ... болып табылады.

- A. адам, ірі қара мал
- B. үй мысықтары, иттер
- C. қояндар, шошқалар
- D. шошқалар, үй құстары
- E. жылқы, қой

7. Туберкулез микобактериясының негізгі қасиетіне ... жатады.

- A. қышқылға тұрақтылық
- B. спора түзу
- C. қозғалғыштық
- D. тез көбею
- E. сілтіге тұрақтылық

8. Туберкулез микобактериясының белсенді көбеюіне тиімді температура:

- A. 37-38°C
- B. 35-36 °C
- C. 36-37 °C
- D. 38-39 °C
- E. 39-40 °C

9. Адамдардағы туберкулезді ең жиі тудырушы микобактерияға ... жатады.

- A. m. tuberculosis
- B. m. bovis
- C. m. avium
- D. m. kansasii
- E. s. aureus

10. Микобактериоздың қоздырғыштары:

- A. атипиялық микобактериялар
- B. бцж микобактериялары
- C. туберкулез микобактериясының L-формасы
- D. m. bovis
- E. m. kansasii

Ситуациялық есептер:

Ситуациялық есеп №1

Үлкен қалалардың бірінде екінші типтегі қант диабетімен аурушандық еңбекке қабілетті халық арасында жоғары деңгейде байқалады. Әсіресе, зиянды өндірістерде жұмыс

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 5 беті

істейтіндер мен отырықшы өмір салтын ұстанатын адамдар үшін бұл проблема өте өткір. Қант диабеті науқастардың еңбекке қабілеттілігіне және өмір сапасына айтарлықтай әсер етеді.

1. Осы аймақта екінші типтегі қант диабетінің дамуына әсер ететін қауіп факторларын талдау.
2. Қант диабетінің алдын алу бойынша кешенді бағдарламаны әзірлеу, бұл бағдарлама халықтың өмір салтын өзгерту, тамақтануды жақсарту және физикалық белсенділікті арттыруды қамтуы қажет.

2- сабақ

1. Тақырып Әлеуметтік маңызы бар аурулардың тізбесін айқындайтын нормативтік-құқықтық құжаттар.

2.Мақсаты: Әлеуметтік маңызы бар аурулардың тізбесін реттейтін нормативтік-құқықтық құжаттарды зерттеп, олардың денсаулық сақтау жүйесіне және қоғамдық денсаулыққа әсерін түсіндіру.

3. Студент білуі тиіс:

- Әлеуметтік маңызы бар аурулар тізімі
- Негізгі нормативтік-құқықтық құжаттар заңдар, қаулылар және бұйрықтар.

Студент істей білуі тиіс:

Әлеуметтік маңызы бар ауруларды реттейтін нормативтік-құқықтық құжаттарды талдай білу.

Нормативтік-құқықтық құжаттардың денсаулық сақтау жүйесіне әсерін бағалай білу.

Негізгі сұрақтар:

1. Заңнамаға сәйкес қандай аурулар әлеуметтік маңызы бар аурулар тізіміне кіреді?
2. Әлеуметтік маңызы бар ауруларды реттейтін нормативтік-құқықтық құжаттар қандай?
3. Нормативтік-құқықтық актілер медициналық көмекке қолжетімділікке қалай әсер етеді?

Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: соңғы бетті қараңыз.

7.Оқыту және оқыту әдістері:

- **Аудитория:** дәріске шолу.
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

8. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Кез-келген емдік-алдын алу мекемелерінде қолданылатын, жалпыға қол жетімді және шұғыл түрде туберкулез микобактериясын зертханалық анықтау әдісі:

- A. тіке бактериоскопия
- B. флотация
- C. бактериологиялық зерттеу
- D. люминесцентті бактериоскопия
- E. жанама бактериоскопия

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 6 беті

2. Сау адамның 1 минуттағы тыныс жиілігі:

- A. 16-20 рет
- B. 10-15 рет
- C. 20-30 рет
- D. 30-40 рет
- E. 40-50 рет

3. Тыныс алу жолдары мен өкпеде туберкулез микобактериясын жоятын жасушалар:

- A. макрофагтар
- B. Т-лимфоциттер
- C. В-лимфоциттер
- D. нейтрофилдер
- E. гистиоциттер

4. Баяу типті гиперсезімталдық реакцияның ... типіне жатады.

- A. жасушалық иммунитет
- B. гуморалды иммунитет
- C. бейспецификалық резистенттілік
- D. өнімді қабыну
- E. нейро-гуморалды иммунитет

5. Жасушалық иммунитет кезіндегі туберкулез микобактериясы элиминациялануының негізгі жолы:

- A. фагоцитоз
- B. антидененің антигенмен реакциясы
- C. медиаторлар-интерлейкиндермен туберкулез микобактериясының бұзылуы
- D. қанның бактерицидті белсенді факторларының туберкулез микобактерияға әсері
- E. қанның бактериостатикалық факторларының туберкулез микобактериясына әсері

6. Туберкулездік гранулемаларға ең тән жасушалар:

- A. Пирогов-Лангганс
- B. Фибробласттар
- C. Гистиоциттер
- D. Березовский-Штернберг
- E. Лимфобласттар

7. Жасушалық туберкулезге қарсы иммунитеттің негізгі факторларының бірі:

- A. баяу типті гиперсезімталдық
- B. дереу типті гиперсезімталдық
- C. жасушалардың төменгі сезімталдығы
- D. сезімталсыздықтың дамуы
- E. жасушалардың орташа сезімталдығы

8. Туберкулезбен ауыратын науқастың қақырығында анықталады:

- A. Микобактериялар
- B. А типті клеткалар
- C. Куршман спиралі
- D. Шарко-Лейден кристалы
- E. Лейкоциттер

9. Белсенді туберкулездік үдерістің негізгі морфологиялық көріністеріне ... байқалуы жатады:

- A. некрозды эпителиоидты жасушалық бұдырдың
- B. ауалық эмболияның
- C. кальцинацияның

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		72-11-2025
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 7 беті

D. майлы дистрофияның

E. казеоздың

10. Пульмонологиялық және фтизиатриялық клиникадағы кеуде қуысы ағзалары ауруларын анықтаудағы негізгі рентгенологиялық әдіс:

A. екі проекциядағы рентгенографиялық шолу

B. стационарлық ортаформатты флюорография

C. фибробронхоскопия

D. рентгеноскопия

E. томография

Ситуациялық есептер:

Елде жұмыс істейтін халық арасында 2-ші типтегі қант диабеті ауруының жағдайы күрт өсті, әсіресе тұрмыс деңгейі төмен және қоршаған орта ластануы жоғары аймақтарда. Федералдық деңгейде диабеттің алдын алу және емдеу шараларын жақсарту бойынша шаралар қабылдануда, алайда кейбір аймақтарда денсаулық сақтау жүйесінде бұл шараларды жүзеге асыру үшін жеткілікті қаржыландыру жоқ.

Тапсырма:

Қандай нормативтік-құқықтық құжаттар бұл мәселені реттей алады деп ойлайсыз? Қазіргі заңдар мен қаулыларға негізделе отырып, осындай аймақтарда диабеттің алдын алу шараларын күшейтіп, қаржыландыруды жақсарту үшін қандай шаралар ұсынар едіңіз?

3 – сабақ

1. 1. Тақырып: Науқаста әлеуметтік маңызы бар аурулардың қауіп факторлары.

2.Мақсаты: Әлеуметтік маңызы бар аурулардың пациенттегі тәуекел факторларын зерттеп, оларды ерте диагностикалау, профилактикалау және тиімді бақылау үшін стратегиялар әзірлеу.

3. Студент білуі тиіс:

Әлеуметтік маңызы бар аурулардың пайда болу қауіп факторларын;

Сыртқы және ішкі қауіп-қатер факторларын.

Студент істей білуі тиіс:

• Әлеуметтік маңызы бар аурулар кезінде мейіргерлік күтім көрсету тәртібі.

• Әлеуметтік маңызы бар аурулар кезінде мейіргерлік күтім көрсету үшін науқастарды ауруханаға жатқызу.

4.Негізгі сұрақтар:

• Қандай тәуекел факторлары жүрек-қан тамыр ауруларының дамуына жиі себеп болады?

• Дұрыс емес тамақтану 2 типті диабеттің дамуына қалай әсер етеді?

• Қандай әлеуметтік және экологиялық факторлар туберкулездің таралу қаупін арттыруы мүмкін?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып отырып, тақырыпты талдау.

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.

3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.

4. Ситуациялық есептерді шешу.

5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: соңғы бетті қараңыз.

7.Оқыту және оқыту әдістері:

• **Аудитория:** дәріске шолу.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		
72-11-2025		
28 беттің 8 беті		

• Презентация, реферат, тест, глоссарий.

8. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Өкпе туберкулезінің ең жиі тараған клиникалық түрі:

- A. инфильтративті
- B. ошақты
- C. диссеминирленген
- D. туберкулема
- E. миллиарлы

2. Өкпедегі қуыстық ыдырауды анықтаудың ең нақты рентгенологиялық әдісі:

- A. томография
- B. рентгенография
- C. рентгеноскопия
- D. флюорография
- E. бронхоскопия

3. Туберкулезді плевритке ... экссудат тән.

- A. лимфоцитарлы
- B. нейтрофилді
- C. эозинофилді
- D. хилезді
- E. базофилді

4. Туберкулезді менингитте жұлын сұйықтығындағы қант пен хлоридтер:

- A. төмендеген
- B. жоғарылаған
- C. тек қант деңгейі жоғарылаған
- D. өзгермеген
- E. тек хлорид деңгейі жоғарылаған

5. Туберкулин – бұл ...

- A. микобактерия колониясына фильтрациядан кейінгі тіршілік өнімдері
- B. өлген туберкулез микобактериясының жүзгіні
- C. өлген вакцина микобактерияларының жүзгіні
- D. арнайы алынған микобактериалды антиген
- E. арнайы алынған микобактериалды антидене

6. Балалар мен жасөспірімдерге жаппай Манту сынамасын жасау кезіндегі туберкулиннің мөлшері:

- A. 2 ТЕ
- B. 1 ТЕ
- C. 5 ТЕ
- D. 10 ТЕ
- E. 3,5 ТЕ

7. Жаппай Манту сынамасын жасау кезіндегі туберкулинді ... енгізеді.

- A. тері ішіне
- B. бұлшықетке
- C. тері астына
- D. көктамырға
- E. күретамырға

8. Манту 2 ТЕ сынамасының папула өлшемі ... мм бастап оң мәнді болып есептеледі.

- A. 5

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		
72-11-2025		
28 беттің 9 беті		

- B. 2
- C. 10
- D. 8
- E. 3,5

9. Балалар мен жасөспірімдердегі Манту 2 ТЕ сынамасының папула өлшемі ... мм бастап гиперергиялық болып есептеледі.

- A. 17
- B. 12
- C. 21
- D. 25
- E. 9

10. Ересек адамдардағы Манту 2 ТЕ сынамасының папула өлшемі ... мм бастап гиперергиялық болып есептеледі.

- A. 20
- B. 12
- C. 17
- D. 22
- E. 15

Ситуациялық есептер:

60 жастағы пациент артық салмақ пен гипертониядан зардап шегеді. Ол төменгі білім деңгейіне ие, аз ақылы жұмыста еңбек етеді және физикалық белсенділікпен айналыспайды. Оның тамақтануы майлы тамақтарға, қантқа бай және көкөністер мен жемістерге кедей. Отбасында инсульт пен диабет оқиғалары болған.

- Пациенттің әлеуметтік және экономикалық тәуекел факторларын бағалаңыз.
- Қандай аурулар пациентте болашақта дамуы мүмкін?

4 – сабақ

1. Тақырып: Медициналық-әлеуметтік көмектің түрлері мен көлемін, жеңілдіктердің тізбелері мен түрлерін айқындау.

2.Мақсаты: Науқастардың денсаулық жағдайына байланысты оларға көрсетілетін медико-әлеуметтік көмек түрлері мен көлемдерін, сондай-ақ жеңілдіктер тізімдері мен түрлерін зерттеу.

3. Студент білуі тиіс:

- Медико-әлеуметтік көмек түрлері.
- Медико-әлеуметтік көмек көлемдері.
- Жеңілдіктер тізімі және олардың түрлері.

Студент істей білуі тиіс:

- Медико-әлеуметтік көмек түрлерін анықтау.
- Медико-әлеуметтік көмек көлемдерін бағалау.
- Жеңілдіктер тізімін жасау.

4.Негізгі сұрақтар:

- Қандай негізгі медико-әлеуметтік көмек түрлері бар?
- Медико-әлеуметтік көмек қандай нормативтік-құқықтық актілермен реттеледі?
- Пациенттердің денсаулық жағдайына байланысты қандай жеңілдіктер беріледі?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып отырып, тақырыпты талдау.

ONTÜSTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 10 беті

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
 3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
 4. Ситуациялық есептерді шешу.
 5. Тақырып бойынша тестерді шешу.
 6. **Әдебиеттер:** соңғы бетті қараңыз.
 7. **Оқыту және оқыту әдістері:**
 - **Аудитория:** дәріске шолу.
 - Презентация, реферат, тест, глоссарий.
 8. **Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)**
- Тесттер:**
1. БЦЖ екпесі ... сипатталады.
 - A. туберкулез микобактериясының тірі, бірақ әлсіретілген өсіріндісімен
 - B. патогенді туберкулез микобактериясының өсіріндісімен
 - C. өлі туберкулез микобактерияларымен
 - D. туберкулез микобактериясының тіршілік ету өнімдерімен
 - E. туберкулез микобактериясының тірі, әрі күшейтілген өсіріндісімен
 2. Балалар мен жасөспірімдерде БЦЖ егу және қайта егуде қазіргі таңда егудің ... түрі қолданады.
 - A. тері астылық
 - B. пероралды
 - C. бұлшықеттік
 - D. тері ішілік
 - E. көктамырлық
 3. БЦЖ-М екпесінің БЦЖ-1 екпесінен айырмашылығы:
 - A. екпелік мөлшері 2 есеге азайтылған
 - B. бцж екпелік штаммдары одан да әлсіретілген
 - C. екпелік мөлшері 2 есеге көбейтілген
 - D. фирмалық белгісі басқа болуы
 - E. екпені жасау орындары әртүрлі
 4. Қазақстан Республикасында аналарды босандыру үйінен кейінгі туберкулинді теріс балалар мен жасөспірімдерге кезекті БЦЖ екпесін қайта егу мерзімі ... жылдан кейін.
 - A. 7
 - B. 5
 - C. 3
 - D. 10
 - E. 1
 5. БЦЖ екпесін егу дозасы:
 - A. 0,05 мг
 - B. 0,1 мг
 - C. 0,5 мг
 - D. 1 мг
 - E. 2 мг
 6. БЦЖ екпесінің асқынуы ... болып табылады.
 - A. егу орнындағы келоидты тыртық
 - B. егуден кейінгі 4-6 айдан соң Манту сынамасының оң нәтижесі
 - C. екпеден кейінгі өлшемі 5-6 мм болатын тыртықтың қалуы
 - D. егуден кейінгі 4-6 айдан соң Манту сынамасының теріс нәтижесі
 - E. екпеден кейінгі өлшемі 4-6 мм болатын тыртықтың қалуы

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 11 беті

7. БЦЖ қайта екпесі Манту сынамаcы ... болған жағдайда жасалады.

A. теріс мәнді

B. 17 мм

C. оң мәнді

D. күдікті

E. гиперергиялық

8. БЦЖ екпесін ... ашқан.

A. Кальметт және Герен

B. Цехновицер және Жерар

C. Кох және Беринг

D. Канетти және Зорини

E. Кох және Зорини

9. Изониазидпен медикаментозды алдын алу міндетті түрде ... жүргізілуі тиіс.

A. туберкулез микобактериясын бөлетін науқаспен қатынаста болғанда

B. қатерлі жағдайлары жоқ өкпесінде аздаған туберкулездік қалдықтары бар науқастарға

C. туберкулездің жабық түрі бар науқастармен қатынаста болған ересектерге

D. 3 жыл ішінде Манту сынамаcы оң нәтижелі /12 мм/ балаларға

E. 3 жыл ішінде Манту сынамаcы теріс нәтижелі балаларға

10. Туберкулиндік реакцияның виpажындағы химиопрoфилактиканы жүргізудің жиілігі:

A. тіркеуге алған кездегі бір реттік курс

B. жылына 2 рет 2 жыл бойы

C. жылына 1 рет 3 жыл бойы

D. тіркеуден шығарған кездегі бір реттік курс

E. жылына 1 рет 2 жыл бойы

Ситуациялық есептер:

Есеп №1

Көру қабілеті нашар және қозғалыс белсенділігі бұзылған науқас тұрақты тексерулер мен емделуге медициналық мекемелерге өз бетінше баруға мүмкіндігі жоқ. Оның жағдайына байланысты отбасы үйде медициналық-әлеуметтік көмек алу үшін өтініш берген, оған күтім көрсету және тұрақты медициналық процедуралар кіреді.

- Осы науқасқа үйде медициналық-әлеуметтік көмек көрсету қажеттілігін бағалау.
- Науқастың жағдайына байланысты ұсынылатын көмек түрлерін және көмек көлемін анықтау.

5 – сабақ

1. Тақырып: Науқастарға оның ішінде еңбекке жарамсыздығына диспансерлік бақылау жүргізу.

2.Мақсаты: Жұмысқа қабілеттілігі шектеулі науқастарға диспансерлік бақылауды тиімділігін қамтамасыз ету, асқынулардың алдын алу және науқастардың өмір сапасын жақсарту.

3. Студент білуі тиіс:

- Диспансерлік бақылаудың мақсаттары.
- Диспансерлік бақылаудың негізгі кезеңдері.
- Еңбекке қабілетсіздік жағдайында диспансерлік бақылаудың рөлі.

Студент істей білуі тиіс:

- Пациенттің жағдайын бағалау.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		
72-11-2025		
28 беттің 12 беті		

- Диспансерлік бақылауды жоспарлау.
- Жүйелі тексерулер мен зерттеулер жүргізу.

4. Негізгі сұрақтар:

- Диспансерлік бақылау кезінде қандай зерттеулер міндетті түрде өткізіледі?
- Еңбекке қабілетсіздігі бар пациенттерді диспансерлік бақылауда қандай шаралар қабылданады?
- Диспансеризацияның негізгі мақсаты қандай?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6.Әдебиеттер: соңғы бетті қараңыз.

7.Оқыту және оқыту әдістері:

- **Аудитория:** дәріске шолу.
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

8. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Химиофилактика ... болады.
 - A. біріншілік, екіншілік
 - B. бастапқы, соңғы
 - C. біреулік, көптік
 - D. терапевтік, эпидемиологиялық
 - E. жіті, созылмалы
2. Туберкулездік инфекция ошағында ағымды дезинфекцияны ... жүргізеді.
 - A. туберкулезбен ауырған науқас адамның өзі
 - B. мейірбике мен учаскелік дәрігер-терапевт
 - C. мейірбике мен учаскелік дәрігер-фтизиатр
 - D. гигиена және эпидемиология орталығының эпидемияға қарсы бөлімі мейірбике мен учаскелік дәрігер-пульмонолог
3. «Алекситимия» терминінің мәні:
 - A. сезімдерін вербалдау қабілетінің бұзылуы
 - B. сөйлеудің бөгелуі
 - C. ойлаудың барлық жағдайларының бөгелуі
 - D. оқу қабілетінің бұзылуы
 - E. сезімталдықтың болмауы
4. Невротикалық бұзылыстардағы симпат-адреналдық криздер ... симптомдарынан тұрады.
 - A. АҚ көтерілуі, полиурия, терінің бозаруы, ауыздың құрғауы, қалтырау
 - B. Терінің қызаруы, ыстықтау, олигоурия
 - C. АҚ төмендеуі, жүректің соғу жиілігінің азаюы
 - D. АҚ төмендеуі, терінің бозаруы, температураның көтерілуі
 - E. Эпигастрийдегі қолайсыз сезімдер, перистальтиканың артуы
5. Невротикалық бұзылыстар кезіндегі вагоинсулярлы криздердің белгілеріне ... енеді
 - A. АҚ төмендеуі, перистальтиканың күшеюі, терінің гиперилигиясы, ыстықтың көтерілуі
 - B. АҚ көтерілуі, перистальтиканың баяулауы, терінің бозаруы

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		
72-11-2025		
28 беттің 13 беті		

- С. Дене температурасының төмендеуі, АҚ төмендеуі, терінің бозаруы
 D. АҚ ауытқу, перистальтиканың баяулауы, бас айналу
 E. Бас ауру, бас айналу, тәбеттің болмауы
 6. 32 ж. ер кісі, көлікті жүргізу барысында жол апатына ұшыраған, онда әйелі мен 8 жасар қызы қайтыс болады. Өзінде бірнеше болмашы соғылулар болған. 6 айдан соң: сол жағдайды үнемі еске түсіреді, депрессия, үрей, қорқынышты түстер көреді. Өтіп жатқан адамдар арасынан әйелі мен қызына ұқсатады. Бұл уайымдарын критикалық түрде қарайды. Болжам диагнозы:
 A. жарақаттан кейінгі стресстік бұзылыстар
 B. конерсионды бұзылыстар
 C. жарақаттан кейінгі бас миының функционалды бұзылуы
 D. жарақаттан кейінгі бас миының органикалық бұзылуы
 E. бас миының шайқалуы
 7. Науқаста онкологиялық ауруды анықтағанда... тиімді болады
 A. науқаспен жұмысқа психотерапевтке жүгіну
 B. туыстарына диагнозын жеткізген
 C. антидепрессанттар тағайындаған
 D. науқастан диагнозын жасырған
 E. туыстарынан диагнозын жасырған
 8. Онкологиялық науқастың өз ауруын қабылдай алмауы... әсерінен болады.
 A. ауруға тұлғаның реакциясының
 B. сандырақтық ойлардың
 C. интеллектінің төмендігінің
 D. депрессияның
 E. шизофренияның
 9. Ауыр соматикалық ауруы бар науқастағы эйфорияның туындауы ... байланысты болады.
 A. жағдайының нашарлауына
 B. жағдайының жақсаруына
 C. жынысына
 D. жасына
 E. жанұялық жағдайына
 10. Ауру дегеніміз ...
 A. нақты немесе потенциалды зақымданумен ассоциацияланатын жағымсыз сезімталдық тәжірибе.
 B. бұзылған мүшедегі патологиялық сенсация.
 C. соматикалық реакция.
 D. вегетативті реакция.
 E. нейро-дистониялық реакция.

Ситуациялық есептер:

Пациент 58 жаста, гипертония ауруының (2-ші кезеңі) және созылмалы бүйрек ауруының белгілері бар. Ол бас ауруы, әлсіздік және төменгі аяқтарда ісіну туралы шағымданады. Тексеру барысында артериалды қысымның жоғарылауы (170/100 мм рт. ст.), қалыпты тахикардия және жіліншіктерде ісіну байқалды.

Сұрақтар:

1. Пациенттің жағдайын бастапқы бағалауды қалай жүргізесіз?

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		72-11-2025
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 14 беті

2. Диагнозды нақтылау және тәуекел деңгейін бағалау үшін қандай қосымша зерттеулер жүргізу қажет?
3. Пациенттің қазіргі жағдайын ескере отырып, диспансерлік бақылауды қалай түзетесіз?

6 – сабақ

1. Тақырып: Жекеленген пациенттерге медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру.

2. Мақсаты: Пациенттің жеке ерекшеліктерін ескере отырып, медициналық көмекті тиімді ұйымдастыру тәсілдері мен әдістерін зерттеу.

3. Студент білуі тиіс:

Ишемиялық жүрек ауруының (ИБС) жедел түрлері кезінде шұғыл көмек көрсету негізгі принциптері мен мақсаттары.

Жедел миокард инфарктісі мен тұрақсыз стенокардияның белгілері мен клиникалық белгілері.

Миокард инфарктісі кезінде алғашқы көмек көрсету алгоритмі, оның ішінде антиагрегантты және тромболитикалық препараттарды қолдану.

Студент істей білуі тиіс:

- Жедел миокард инфарктісі немесе жедел инсультпен келген пациенттің бастапқы диагностикасын жүргізу және жағдайын бағалау.
- Миокард инфарктісі кезінде шұғыл көмек көрсету алгоритмдерін дұрыс қолдану, оның ішінде антиагреганттық және тромболитикалық препараттарды пайдалану.
- Пациенттің өмірлік маңызды функцияларын (артериялық қысым, жүрек соғу жиілігі, оттегімен қанығу және т. б.) мониторингтеу.

4. Негізгі сұрақтар:

- Жедел миокард инфарктісінің белгілері қандай?
- Инсульт кезінде тромболитикалық терапияның қандай қарсы көрсетілімдері бар?
- Инсульт кезінде пациентті тұрақтандыру кезінде қандай факторлар бірінші кезекте ескерілуі керек?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6. Әдебиеттер: соңғы бетті қараңыз.

7. Оқыту және оқыту әдістері:

- **Аудитория:** дәріске шолу.
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

8. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. Ұйқы бұзылысының ішіндегі... депрессияға тән.
 - A. ерте ояну
 - B. жиі оянуымен беткейлік ұйқы
 - C. қиналып ұйықтау
 - D. ұйқы сезімінің болмауы
 - E. ерте жатып, кеш тұру
2. Депрессия кезіндегі соматовегетативті бұзылыстар... байқалуы мүмкін.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 15 беті

- А. Азу, абдоминалды ауырсынулар, менструалды циклдың бұзылуымен
В. Жоғары температуралы қызумен және азумен
С. Толумен, кардиалды аурулармен
D. АҚ ауытқуымен, көкірек қуысының ауруларымен
Е. Абдоминалды ауырсынулар, диареямен
3. Депрессиялық синдромдағы ... ең қауіпті белгісі болып саналады.
А. суицидті ойлар
В. тәбеттің болмауы
С. ұйқының бұзылуы
D. іш қату
Е. іш өту
4. 35 ж. ер кісі 1 ай көлемінде көңіл- күйі түсіп, көңіл қою концентрациясы нашарлап, тәбеті болмай жүр. Алдын мұндай 2 рет болып, 1 аптаға созылған. Мүмкін диагнозы немесе синдромы:
А. эндогенді депрессия
В. невротикалық бұзылыстар
С. невротикалық депрессия
D. ішімдікке тәуелділік
Е. нейроциркуляторлы дистония
5. Адамның иммундық жетіспеушілік вирусына ... жатады.
А. ретровирус
В. пикорисвирус
С. арбовирус
D. парамиксовирус
Е. тоговирус
6. АИВ құрамындағы гендер саны:
А. 9
В. 5
С. 11
D. 13
Е. 15
7. Жоғары антигендік өзгеріске ие, сондай-ақ 100-1000 рет тұмау вирусынан асатын, қоздырғыш болып ... табылады.
А. ЖТИВ
В. Ұшық
С. Полиомиелит
D. Құтыру
Е. Гепатит
8. Вибрион құратын ДНК- полимераз бағынышты РНК-дан тұратын вирус тұқымдасы:
А. ретровирустар
В. аденовирустар
С. рабдовирустар
D. реовирустар
Е. ортомиксовирустар
9. АИВ гені ... құрылымды ақуызды синтезін бақылайды.
А. 5
В. 3
С. 9

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 16 беті

D. 11

E. 15

10. ЖИВ туғызатын вирус ... тұқым тармағына жатады.

A. Spumavirinae

B. Oncovirinae

C. Betaher

D. Entomopoxvirinae

E. Lentivirinae

Ситуациялық есептер:

Пациент 58 жаста, шұғыл медициналық көмек бөліміне кеуде қуысындағы қатты ауыруға шағымданып түсті, ол шамамен 30 минут бойы сақталады. Ауырсыну кесетін сипатта, сол жақ қолға және мойынға сәулеленеді. Пациент қатты терлейді, бас айналуына және қорқыныш сезіміне шағымданады. Ол гипертоник, қант диабетіне шалдыққан. Тексеруден өткенде: артериялық қысым 160/90 мм рт. ст., жүрек соғу жиілігі — 95 соққы/мин, оттегімен қанығу — 94%. ЭКГ-де ST сегментінің төмендеуі және Т тісшелерінің теріс болуы байқалады.

Сұрақтар:

1. Пациенттің жағдайын бағалау және бастапқы диагностика қандай болу керек?
2. Осы жағдайдағы шұғыл көмек көрсету үшін қандай қадамдар жасайсыз?
3. Қандай препараттарды және қандай дозада қолданасыз?
4. Пациенттің жағдайы тұрақталғаннан кейін және госпитализация алдында қандай шараларды қолданасыз?

7 – сабақ

1. Тақырып: ЖИА, ми-инсультінің өткір түрлеріне шұғыл көмек көрсету алгоритмдері.

2. Мақсаты: Жүрек-қантамыр жүйесінің өткір аурулары (ЖИА) мен ми-инсульттің өткір түрлерінде шұғыл медициналық көмек көрсетудің алгоритмдерін үйрету және қолдану.

3. Студент білуі тиіс:

- Қаржылық есептер мен құжаттарды әзірлеу, бақылаушы органдарға және ішкі аудитке есеп беру үшін қажетті құжаттарды дайындау.

- Шектеулі бюджет жағдайында медициналық қызметтердің қолжетімділігі мен сапасын қамтамасыз ету үшін ресурстарды тиімді пайдаланудың принциптерін қолдану.

Студент істей білуі тиіс:

- Қаржылық есептер мен құжаттармен жұмыс істеу: шығындар туралы есептер құрастыру, аудит жүргізу, жоспарланған шығындардан ауытқуларды талдау.

- Әртүрлі медициналық бағдарламалар мен жобаларды жүзеге асыру үшін денсаулық сақтау саласындағы басымдықтарды және қажеттіліктерді ескере отырып, қаржыландыру қажеттіліктерін анықтау,

4. Негізгі сұрақтар:

- Міндетті медициналық сақтандыру (ММС) жүйесінің емдеу-диагностикалық іс-шараларды қаржыландырудағы артықшылықтары мен кемшіліктері қандай?

- Медициналық ұйымдар қаржылық ресурстарды дұрыс бөліп, медициналық көмектің сапасын қалай арттыра алады?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып отырып, тақырыпты талдау.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 17 беті

2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
 3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
 4. Ситуациялық есептерді шешу.
 5. Тақырып бойынша тестерді шешу.
 6. **Әдебиеттер:** соңғы бетті қараңыз.
 7. **Оқыту және оқыту әдістері:**
 - **Аудитория:** дәріске шолу.
 - Презентация, реферат, тест, глоссарий.
 8. **Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)**
- Тесттер:**
1. АИЖВ ... зақымдайды.
 - A. Имундық жүйені
 - B. ОЖЖ
 - C. ВДП
 - D. Бұлшықет тіндерін
 - E. АІТ
 2. Бұл торшалардың рецепторлары бар қарсы гендік құрал болатын Т-хелперлі лимфотроптылық ие болатын вирустар:
 - A. АИЖВ
 - B. Аденовирустар
 - C. Герпес вирустары
 - D. Құтыру вирусы
 - E. Гепатит вирусы
 3. Қанда, лимфада, сілекейде, ұрықта, көз жасында, қынап сұйықтығында, теріде, негізі жолы жыныс жолдарымен берілетін вирус:
 - A. АИЖВ
 - B. Аденовирус
 - C. Ұшық вирусы
 - D. Полиовирус
 - E. Құтыру ауруының вирусы
 4. Имунитеті гуморалді және жасушалы екіншілік жұқпамен ауру тудыратын вирустар:
 - A. АИЖВ
 - B. Аденовирустар
 - C. Герпес вирусы
 - D. Полиовирус
 - E. Құтыру вирусы
 5. Өлімге әкелетін лимфотропты вирусты ауру:
 - A. ЖИТС
 - B. Полиомиелит
 - C. Ұшық
 - D. Қызамық
 - E. Гепатит
 6. Т-хелперді, жүйке жүйесін, жасушаны, В-лимфоциттерді, макрофагты, Лангерганс жасушасын зақымдайтын вирустар:
 - A. АИЖВ
 - B. Ұшық вирусы
 - C. Аденовирустар
 - D. Құтыру вирусы

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 18 беті

Е. Гепатит вирусы

7. ЖИТС клиникасының дамуында доминаттайтын ЖИТС-ассоцирленген аурулар:

А. саркома Капоши, пневмоциститті өкпе қабыну, кандидоз, ұшықтық инфекция

В. остеомиелит, сальмонеллез, туберкулез

С. лейкоз, стоматиттер, вирусты гепатиттер

Д. псориаз, аденовирусты инфекция, пневмония

Е. гастроэнтероколиттер, гломерулонефриттер

8. АИЖВ-инфекциясының бірінші сатысы:

А. Латентті

В. Күшті әсерлі

С. ЖИТС

Д. Оппортунистикалық инфекция

Е. Терминалды

9. АИЖВ-инфекциясының ... кезеңінде жайылған теміреткі болуы байқалады.

А. екіншілік ауру (3А)

В. инкубация

С. біріншілік ауру

Д. екіншілік ауру (3Б)

Е. терминалды

10. АИЖВ-инфекциясының инкубациялық кезеңі ...

А. 1-3 ай.

В. 8-12 ай.

С. 1-2 тәулік.

Д. 1,5-2 жыл.

Е. 5-7 күн.

Ситуациялық есептер:

Мейірбике ауыр жағдайдағы науқастың қасына барып оның тыныс алу жиілігін науқасқа білдіре отырып және де оның бір минуттай әдеттегідей демалу қажеттігін айтты. Мейірбикенің тактикасын бағалаңыз.

2. Науқастың екі қолына да гипс қойылған. Тамыр соғуын білезік артериясында анықтап болмайтын жағдай. Мұндай жағдайда науқастың тамыр соғуын қалай анықтайды.

8 – сабақ

1. Тақырып:. Тиісті емдеу-диагностикалық іс-шараларды қаржылық қамтамасыз етуді ұйымдастыру.

2. Мақсаты: Қаржыландыру көздері және тегін медициналық көмектің кепілдендірілген көлемі жайлы айту.

3. Студент білуі тиіс:

- Әлеуметтік маңызы бар аурулары бар пациенттердің құқықтары мен мүдделерін қорғаудың негізгі принциптері.
- Әлеуметтік маңызы бар аурулары бар пациенттердің құқықтарын қорғау механизмдері, оның ішінде заңнамалық шаралар, медициналық және әлеуметтік бағдарламалар.
- Әлеуметтік маңызы бар аурулары бар пациенттердің құқықтарын қорғауда медициналық қызметкерлердің рөлі.

Студент істей білуі тиіс:

Әлеуметтік маңызы бар аурулары бар пациенттердің медициналық мекемелерде құқықтарының сақталуын бағалау.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 19 беті

- Әлеуметтік маңызы бар аурулары бар пациенттермен өзара әрекеттесуде ақпараттандырылған келісім принциптерін қолдану.

4. Негізгі сұрақтар:

1. Әлеуметтік маңызы бар аурулары бар пациенттер денсаулық сақтау жүйесінде қандай негізгі құқықтарға ие?
2. ВИЧ немесе нашакорлық сияқты әлеуметтік маңызы бар аурулары бар пациенттерді емдеу кезінде құпиялылық принципін сақтау неге маңызды?
3. Медициналық мекемелерде әлеуметтік маңызы бар аурулары бар пациенттерге қатысты дискриминацияны қалай алдын алуға болады?

4o mini

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6. Әдебиеттер: соңғы бетті қараңыз.

7. Оқыту және оқыту әдістері:

- Аудитория: дәріске шолу.
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

8. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. АИЖВ-инфекциясының эпидемиологиялық қауіпті көзі болып табылатын АИЖВ-инфекциясының ... сатысы болып саналады.
 - A. 2 В (персистеуші өршіген лимфаденопатия)
 - B. 1 (инкубация кезеңі)
 - C. 2 А (өткір қызбалы фаза)
 - D. 3 (екіншілік кезеңнің ауыр түрі)
 - E. 4 (терминалды)
2. Пневмоцистті пневмонияның клиникалық көрінісіне ... жатпайды.
 - A. пневмонияның төменгі бөлімінің рентгендік белгілері
 - B. біртіндеп басталу, тұрақты аз өнімдей жөтел, диффузды цианоз
 - C. эмфизематозды каверн түзілуі, тимпанит
 - D. көкірек қуысында түрлі ауырсыну
 - E. этиотропты емнің қолдану тәсілінің резистенттілігі
3. Жұқпалы моноклеоз ауруына байланысты АИЖВ-ға қарсы антиденелерді анықтау үшін ... қанның зерттеуі қажет.
 - A. аурудан кейін 3 және 6 айда
 - B. өткір мерзім және өткір реконвалесценция кезеңінде
 - C. ауру басталмай тұрып
 - D. аурудың өткір мерзімі
 - E. аурудан кейін 1 айда
4. АИЖВ терминалды кезеңінде пневмонияның ... этиологиясы жиі кездеседі.
 - A. пневмоцистті
 - B. цитомегаловирусты
 - C. атипті микобактериоздар
 - D. туберкулез

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 20 беті

Е. криптококты

5. АИЖВ-инфекциясының жасырын түрінің максималді созылуы ... болуы мүмкін.

А. өмірлік

В. 6-12 ай

С. 2-5 жыл

Д. 10-15 жастан жоғары

Е. 6 айға дейін

6. АИЖВ-инфекциясы кезінде иммундық жетіспеушіліктің қалыптасуының себептеріне ... жатпайды.

А. тимус атрофиясы

В. вирусқа цитопатологиялық әсер ету

С. синциттің қалыптасуы

Д. иммунды-компонентті жасушаларда аутоантидененің түзілуі

Е. макрофагтың қызметінің бұзылуы

7. Тұмау тәріздес синдром кезінде жедел АИЖВ-инфекциясында ... байқалмайды.

А. геморрагиялық синдром

В. қызба, қалтырау

С. улану: бас ауруы, миалгия, артралгия, анорексия

Д. әлсіз полиаденопатия, көкбауырдың ұлғаюы

Е. фарингит, тонзиллит, қызылша тәріздес бөртпе

8. Екіншілік АИЖВ-инфекциясының клиникалық көрінісіне ... жатпайды.

А. полирадикулоневрит

В. ұзақ диареялық синдром

С. тұрақты бактериальды, вирусты, протозоидты, саңырауқұлақтар инфекциялары

Д. саркома Капоши

Е. дене салмағының жоғалтуының өршуі

9. АИЖВ-ның максимальды концентрациясы ... табылады:.

А. қанда

В. сілекейде

С. ана сүтінде

Д. зәрде

Е. қынап ішіндегі сұйықтықта

10. ЖИТС қоздырғышы:

А. лимфоаденопатиялық вирус

В. бактериялар

С. саңырауқұлақтар

Д. грамтеріс таяқшалар

Е. грамоң таяқшалар

Ситуациялық есептер:

42 жастағы пациент ВИЧ-инфекциясы диагнозымен медициналық мекемеге түседі. Ол стигматизация мен дискриминациядан қорқып, ауруы туралы ақпараттың жұмысындағы әріптестеріне және туыстарына белгілі болуы мүмкін деп алаңдайды. Пациент бастапқыда өз диагнозы туралы ақпаратты бөлісуге дайын емес және емдеумен байланысты кейбір медициналық процедуралардан бас тартады.

Сұрақтар:

1. Осы жағдайда пациенттің құқықтары мен құпиялығын қорғау үшін сіздің іс-әрекетіңіз қандай болады?

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 21 беті

2. Пациентке ВИЧ-инфекциясын емдеу барысында ақпараттандырылған келісім мен құпиялылық құқықтарын қалай түсіндірер едіңіз?

9 – сабақ

1. Тақырып: Әлеуметтік маңызы бар аурулар кезінде пациенттердің құқықтары мен мүдделерін қорғау

2. Мақсаты: Әлеуметтік маңызы бар аурулардан зардап шегетін пациенттердің құқықтары мен мүдделерін қорғаудың негізгі принциптері мен механизмдерін қарастыру.

3. Дәріс тезистері:

4. Студент білуі тиіс:

- ☐ Әлеуметтік маңызы бар аурулардың алдын алу әдістері.
- ☐ Аурулардың таралуына әсер ететін әлеуметтік және экономикалық факторлар.
- ☐ Әлеуметтік маңызы бар аурулардың алдын алу саласындағы мемлекеттік және қоғамдық жауапкершілік

.Студент істей білуі тиіс:

- ☐ Алдын алу туралы білімді тәжірибеде қолдану.
- ☐ Қарапайым профилактикалық шараларды жүргізу.
- Аурушандық деректерін халықтың денсаулық жағдайын талдау үшін пайдалану.

4. Негізгі сұрақтар:

- Әлеуметтік маңызды аурулар дегеніміз не?
- Балалар жасында туберкулездің алдын алудың қандай әдісі қолданылады?
- Жүрек-қан тамыр ауруларының даму қаупін арттыратын қандай әдеттер бар?

5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):

1. Тақырып бойынша сұрақтарды қолдана отырып отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану (ПК, мультимедиялық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

6. Әдебиеттер:

Негізгі әдебиеттер:

1. Щеткина Е.А. ӘЛЕУМЕТТІК-МАНЫЗДЫ АУРУЛАР. Оқу куралы Щеткина, Е. А. Социально-значимые заболевания [Текст]: учебное пособие / Е. А. Караганда: АҚНҰР, 2020. - 340 с.
2. Саматов Дауренбек Саматович, Тобажанова Роза Рустемовна ӘЛЕУМЕТТІК МЕДИЦИНА Оқу құралы. Караганды 2021

Қосымша әдебиеттер:

1. Нурманова, М. В. Сборник стандартов сестринских технологий по дисциплине "Основы сестринского дела" [- Караганда ИП "Акнур", 2013.
2. Нурманова М. В. сборник стандартов сестринской технологии по дисциплине " Основы сестринского дела". - Караганда : ИП "Ак Нур", 2012.
3. Даулетбаев, д. А. алгоритмы (стандарты) манипуляций медсестрой: учебное пособие . - Алматы : ТОО "Эверо", 2011.
4. Нурманова, М. В. Сборник стандартов сестринских технологий по дисциплине "Основы сестринского дела": сборник - 2-е изд., испр. и мяч. - Караганда : ИП "Акнур", 2013.
5. Общие сестринские технологии: практикум / С. Т. Сейдуманов [и др. [Текст] - Алматы :Эверо, 2012.

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 22 беті

7. Интернет-ресурс

1. Ғылыми электрондық кітапхана
2. «BooksMed» электронды кітапханасы
3. «Web of science» (Thomson Reuters)
4. «Science Direct» (Elsevier)

8. Оқыту және оқыту әдістері:

- Дәріс: шолу
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

9. Бақылау (тесттер, есептер және басқалар)

Тесттер:

1. АИЖВ кезіндегі перифериялық қанға ... тән.
 - A. лейкопения+ лимфопения
 - B. лейкоцитоз+ лимфоцитоз
 - C. лимфоцитоз+ лейкопения
 - D. нейтрофилез+ лимфопения
 - E. эозинофилия+ лимфоцитоз
2. АИЖВ-инфекциясы туралы міндетті түрде ... мед.қызметкерлері білу керек.
 - A. жедел жәрдем
 - B. жұқпалы ауруханасы
 - C. балалар ауруханасы
 - D. акушерлік стационардағы
 - E. хирургиялық бөлімдердегіческих отделений
3. Әлеуметтік факторды дәлелдейтін тәртіп:
 - A. АИЖВ-инфекция
 - B. Ішектік инфекция
 - C. Тыныс жолдарының инфекциясы
 - D. Гельминтоздар
 - E. Протозойлық инвазиялар
4. ЖИТС-пен ауру қауіп топтарына ... жатады.
 - A. гомосексуалисттер
 - B. мед.жұмысшылар
 - C. жұмыссыздар
 - D. тамақтану шеңберіндегі жұмысшылар
 - E. мектеп оқушылары
5. АИЖВ-инфекциясы кезіндегі қоздырғыштың басты берілу механизмі:
 - A. қатынастық
 - B. ауыз-нәжіс
 - C. аспирационды
 - D. трансмиссивті
 - E. вертикальді
6. АИЖВ-инфекциясы қоздырғышының негізгі берілу жолы:
 - A. жыныстық
 - B. қол алысу арқылы
 - C. алиментарлы
 - D. тұрмыстық-қатынас арқылы
 - E. сүйісу арқылы
7. АИЖВ-инфекция иммундық алдын алу:
 - A. анықталмаған

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ			SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы			72-11-2025
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық			28 беттің 23 беті

- В. тірі вакцина енгізу
С. иммунды сарысу енгізу
D. адамдық иммуноглобулин
E. өлген вакцина
8. АИЖВ-инфицирленген наукастың қаны сау адамның терісіне түскен жағдайда ... ерітіндісімен өңдеу жүргізу қажет.
A. 70% спирт
B. 6% сутегі асқын тотығы
C. 40% спирт
D. 3% сутегі асқын тотығы
E. 1% сутегі асқын тотығы
9. АИЖВ-инфицирленген қанның сау адамның шырышты қабатына тиген жағдайда ол жерді ... ерітіндісімен өңдеу жүргізу қажет.
A. 1: 10000 калий перманганаты
B. судың тұзды
C. 70% этил спирті
D. 1% хлорамин ерітіндісі
E. 6% сутегі асқын тотығы
10. ЖИТС-пен күресу кезіндегі бастапқы шара:
A. АИЖВ-инфекциясының таралу қауіпін төмендету
B. Жаңа терапиялық кестесін өңдеу
C. Науқастарды емдеу
D. Дәрі-дәрмектерді шығаруды жоғарылату
E. Мамандардың санын көбейту

Ситуациялық есептер:

Сіздің қалаңыздың бір ірі кәсіпорнында қызметкерлер арасында стресстің және депрессияның өсуі байқалады, бұл олардың жұмыс өнімділігіне және жалпы денсаулықтарына әсер етеді. Жұмыс берушілер сізден жұмыс орнында психикалық бұзылыстардың алдын алу шараларын ұсынуды сұрады.

Сұрақтар:

1. Жұмыс орнында стрессті алдын алу үшін қандай бағдарламалар енгізу қажет?
2. Қызметкерлер арасында психикалық денсаулықтың маңыздылығын түсіндіру үшін қандай шаралар қолдануға болады?
3. Жұмыс орнында психологиялық атмосфераны жақсарту үшін қандай іс-шаралар ұйымдастыру керек?

10 – сабақ

1. **Тақырып:** Әлеуметтік маңызы бар аурулардың профилактикасы.
2. **Мақсаты:** Әлеуметтік маңызы бар аурулардың профилактикасының негізгі әдістері мен тәсілдерін зерттеу, сондай-ақ осы ауруларды шешуде мемлекеттік және жеке деңгейдегі кешенді тәсілдің маңыздылығын атап өту.
3. **Студент білуі тиіс:**
 - ☐ Әлеуметтік маңызы бар аурулар ұғымы және олардың түрлері.
 - ☐ Жеке, отбасы және популяциялық деңгейде профилактикалық іс-шаралар.
 - ☐ Ауруларды алдын алуда БАҚ пен коммуникациялық технологиялардың рөлі.
 - ☐ Аурулардың таралуына әсер ететін әлеуметтік және экономикалық факторлар.

ОНТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 24 беті

Студент жасауға тиіс:

- ☐ Ауруларды алдын алу бойынша білімді практикада қолдану.
- ☐ Қарапайым профилактикалық іс-шараларды өткізу.
- ☐ Халықтың хабардарлығын арттыру үшін ақпараттық ресурстарды пайдалану.

4. Негізгі сұрақтар:

- ☐ Әлеуметтік маңызы бар аурулар дегеніміз не?
- ☐ Жеке, отбасы және популяциялық деңгейде қандай профилактикалық шаралар қолданылады?
- ☐ Ауруларды алдын алуда БАҚ пен коммуникациялық технологияларды қалай тиімді пайдалану болады?

5. Оқыту және оқыту әдістері:

- ☐ Лекция және тақырып бойынша презентация.
- ☐ Дискуссия және шағын топтарда жұмыс.
- ☐ Ситуациялық тапсырмаларды шешу.
- ☐ Тақырып бойынша тестілеу.
- ☐ Кейстер мен практикалық жаттығулар (ақпараттық кампанияларды талдау, буклеттер мен әлеуметтік желідегі посттар жасау).

6. Әдебиеттер:

Негізгі әдебиет:

1. Щеткина Е.А. Әлеуметтік маңызы бар аурулар: оқу құралы. Қарағанды: АҚНҰР, 2020.
2. Саматов Д.С., Тобажанова Р.Р. Әлеуметтік медицина: оқу құралы. Қарағанды, 2021.

Қосымша әдебиет:

1. Нурманова М.В. Мейіргерлік технологиялар стандарттарының жинағы. Қарағанды: Ақнур, 2013.
2. Даулетбаев Д.А. Мейіргерлік манипуляциялар алгоритмдері. Алматы: Эверо, 2011.

7. Интернет-ресурстар:

1. «BooksMed»
2. Web of Science (Thomson Reuters)
3. Science Direct (Elsevier)
4. World Health Organization (WHO)

8. Оқыту және оқыту әдістері:

- Лекция: шолу
- Презентация, реферат, тест, глоссарий

9. Контроль (тесттер, тапсырмалар және т.б.)

Тесттер:

1. Әлеуметтік маңызы бар аурулардың жеке деңгейдегі профилактикасы:
 - A. Вакцинация және салауатты өмір салты
 - B. Тек ауруды емдеу
 - C. Тек санитарлық шаралар
 - D. Тәуекел факторларын елемей
2. Отбасылық деңгейдегі профилактика:
 - A. Отбасы мүшелерінің салауатты өмір салтын қолдау
 - B. Тек балаларды вакцинациялау
 - C. Кәсіпорын қызметкерлерін бақылау
 - D. Тек медициналық мекемелерді қадағалау
3. Популяциялық деңгейдегі профилактика:
 - A. Жалпы вакцинация, білім беру кампаниялары, санитарлық-гигиеналық шаралар
 - B. Тек жеке ұсыныстар

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		72-11-2025 28 беттің 25 беті

- С. Тек науқастарды емдеу
- Д. Лабораториялық деректерді бақылау
- 4.Әлеуметтік маңызы бар ауруларды алдын алуда БАҚ пен коммуникациялық технологияларды тиімді пайдалану:
- А. Білім беру бағдарламаларын, әлеуметтік роликтерді, БАҚ пен онлайн платформалардағы жарияланымдарды жасау
- В. Тек ғылыми мақалаларды жариялау
- С. Ақпараттық қолдаусыз жергілікті кездесулер
- Д. Емдеуді тек ауруханаларда насихаттау
- 5.Әлеуметтік маңызы бар ауруларға жатады:
- А. ВИЧ/СПИД
- В. Жұқпалы тұмау
- С. Тіс кариесі
- Д. Жөтел
- 6.Балалық шақта туберкулездің профилактикалық шарасы:
- А. БЦЖ вакцинациясы
- В. Тек дұрыс тамақтану
- С. Тек науқастарды оқшаулау
- Д. Барлық балаларға антибиотик беру
- 7.Жүрек-қан тамырлары ауруларының негізгі тәуекел факторлары:
- А. Темекі шегу, дұрыс тамақтанбау, аз қозғалатын өмір салты
- В. Оқу және компьютерде жұмыс
- С. Жиі физикалық жаттығулар
- Д. Профилактикалық вакцинация
- 8.Жеке деңгейде ВИЧ алдын алу:
- А. Презервативтерді пайдалану, таралу жолдары туралы ақпараттандыру
- В. Тек антибактериалды препараттар
- С. Үйде болу, байланыссыз
- Д. Витаминдер қабылдау
- 9.Отбасылық деңгейде әлеуметтік маңызы бар ауруларды алдын алу:
- А. Отбасы мүшелерінің салауатты өмір салтын қолдау
- В. Тек балаларға вакцинация
- С. Тек науқастарды оқшаулау
- Д. Симптомдарды елемеу
- 10.Популяциялық деңгейдегі профилактикалық шаралар:
- А. Жаппай вакцинация, ақпараттық кампаниялар, санитарлық шаралар
- В. Ақпараттық қолдаусыз жергілікті кездесулер
- С. Тек науқастарды емдеу
- Д. Жеке ұсыныстар

Ситуациялық тапсырма:

Тапсырма №1:

Қалада жастар арасында ВИЧ және туберкулез жағдайларының көбеюі байқалады. Сізге жеке, отбасы және популяциялық деңгейде алдын алу шараларын әзірлеу тапсырылды.

Сұрақтар:

1. Қандай жеке алдын алу шараларын ұсынуға болады?
2. Ауру қаупін азайту үшін отбасы деңгейінде қандай шараларды енгізуге болады?
3. Халықтың хабардарлығын арттыру үшін БАҚ пен коммуникациялық технологияларды қалай қолдануға болады?

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		72-11-2025
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 26 беті

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		72-11-2025
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 27 беті

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ		 SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		72-11-2025
Тәжірибелік сабаққа арналған әдістемелік нұсқаулық		28 беттің 28 беті